

Κατά τους τελευταίους μήνες του 2009, η συνέχιση της συστηματικής ανασκαφής της ΚΕ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων στην οδό Κατρέ στο λόφο Καστέλλι της πόλης των Χανίων, δίπλα στα τείχη της κλασικής Κυδωνίας, είχε ως αποτέλεσμα την απόκτηση πολύ σημαντικών πληροφοριών για το μινωικό ανακτορικό κέντρο των Χανίων κατά την τελική ανακτορική περίοδο (14ο -13ο αι. π.Χ.). Στα χρόνια αυτά οι Μυκηναίοι είχαν πλέον εγκατασταθεί στην Κρήτη και πινακίδα Γραμμικής Β' γραφής από το λόφο Καστέλλι αναφέρεται σε τοπικό ιερό του Δία (Δίον) με παράλληλη λατρεία και του Διονύσου.

Θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι με τις πρόσφατες συστηματικές ανασκαφές αποκαλύπτεται η περιοχή της δυτικής εισόδου της ανακτορικής εγκατάστασης της Κυδωνίας, όπως αυτή ήταν διαμορφωμένη στα μυκηναϊκά χρόνια. Στο παραπάνω συμπέρασμα οδηγεί η ανεύρεση ενός πολύ εκτεταμένου εξωτερικού αύλειου χώρου στη ΝΔ άκρη του λόφου με ιδιαίτερα επιμελημένο δάπεδο από κονίαμα πάχους 5 εκ., τα όρια του οποίου δεν έχουν ακόμη εντοπιστεί. Στη ΒΔ άκρη του ανασκαμμένου χώρου, μεγάλοι πεσμένοι καλοδουλεμένοι λίθοι, εκτεταμένες μάζες καμένων πλίνθων και η βάση ενός κίονα κατά χώραν υπονοούν παρακείμενο σημαντικό οικοδόμημα. Στον αύλειο χώρο φαίνεται ότι διεξάγονταν θυσίες αιματηρές και αναίμακτες που ακολουθούσαν συγκεκριμένο τελετουργικό, όπως υποδηλώνουν όχι μόνο οι καμένοι καρποί και τα πολυάριθμα άκαυτα οστά ζώων (αιγοπροβάτων και αιγάδρων κυρίως, ενός χοίρου και δύο βοοειδών, προς το παρόν) αλλά κυρίως ο ξεχωριστός τρόπος απόθεσής τους.

Το πιο αξιοσημείωτο γεγονός είναι η ανεύρεση και ανθρώπινων οστών - που ανήκουν σε μία μόνο νεαρή γυναίκα -, τα οποία έχουν αποθεθεί όπως ακριβώς και τα σφάγια των ζώων. Με την ανασκαφεία του λόφου δρ. Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη και την συνεργάτιδά της αρχαιολόγο κ. Ευτυχία Πρωτοπαπαδάκη συνεργάζονται η ανθρωπολόγος δρ. Τίνα McGeorge, η αρχαιοβοτανολόγος δρ. Ανάγια Σαρπάκη και η ζωοαρχαιολόγος δρ. Δήμητρα Μυλωνά. Προς το παρόν διατηρούνται επιφυλάξεις ως προς τα τελικά συμπεράσματα, στα οποία, βεβαίως, θα καταλήξουν οι ερευνητές όταν ολοκληρωθεί η ανασκαφή και θα αποδειχθεί αν πρόκειται ή όχι για χώρο τελετουργιών και θυσιών υψίστης σπουδαιότητας για τη μινωική εγκατάσταση των Χανίων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο στρώμα καταστροφής της αυλής βρέθηκε πεσμένο τμήμα πήλινης πινακίδας Γραμμικής Β' γραφής με αναφορά σε ανδρικό κύριο όνομα. Ένα

μικρότερο τμήμα πινακίδας Γραμμικής Α' γραφής με κατάλογο προϊόντων καθώς και ένα πήλινο ενεπίγραφο δισκίο προέρχονται από την ψηλότερη επίχωση του χώρου και συνδέονται άμεσα με τον χαρακτήρα του κατά την προηγούμενη νεοανακτορική περίοδο (17ος-15ος αι. π.Χ.). Τούτο, εξάλλου, επιβεβαιώνει και το πλούσιο νεοανακτορικό αρχείο των Χανίων που ήρθε στο φως το 1973 σε παρακείμενο οικόπεδο: 72 θραύσματα πινακίδων Γραμμικής Α' γραφής, 104 πήλινα δισκία, 86 πήλινα σφραγίσματα.

Κορυφαίο εύρημα της τελευταίας ανασκαφικής περιόδου υπήρξε η αποκάλυψη τμήματος ορθογώνιας κατασκευής, τοιχογραφημένης εξωτερικά, το σχήμα και η θέση της οποίας παραπέμπουν σε βωμό. Κατά μήκος της νότιας πλευράς της κατασκευής, σε καμένο αυτή τη φορά στρώμα και πάνω στο δάπεδο της αυλής, βρέθηκαν πέντε τουλάχιστον ζεύγη κεράτων αιγάγων καθώς και τέσσερα πήλινα αγγεία, χαρακτηριστικά προϊόντα του φημισμένου τοπικού κεραμικού εργαστηρίου της Κυδωνίας. Η χρονολόγηση των αγγείων στο α' μισό του 13ου αι. π.Χ. δηλώνει τον ακριβή χρόνο του εντυπωσιακού επεισοδίου που αποκαλύπτεται στη θέση αυτή και το οποίο σφραγίστηκε από μεγάλη πυρκαγιά. Είναι επιβεβαιωμένο, άλλωστε, και από άλλες ανασκαφές στο λόφο Καστέλλι ότι κατά το χρονικό αυτό διάστημα μεγάλη πυρκαγιά κατέστρεψε την εγκατάσταση, όμοια με αυτή που συνέβη στο παλαιότερο νεοανακτορικό κέντρο το 1450 π.Χ.

Τον τελετουργικό χαρακτήρα του ανασκαπτόμενου χώρου ενισχύουν και τα ευρήματα των μεταγενέστερων περιόδων (12ου και 8ου αι. π.Χ.).